Proceedings of

DGHE Approved One Day National Webinar

on

CONTEMPORARY PUNJABI LITERATURE AND GLOBALIZATION

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

DEPARTMENT OF PUNJABI

March 25, 2021

Markanda National College

Shahabad Markanda

Proceedings of DGHE Approved
One Day National Webinar

on

CONTEMPORARY PUNJABI LITERATURE AND GLOBALIZATION

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

DEPARTMENT OF PUNJABI

March 25, 2021

Markanda National College
Ladwa Road, HUDA 1, Shahabad Markanda, Kurukshetra, Haryana-136135
NAAC Re-Accredited Institute with Grade B

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

Contemporary Punjabi Literature and Globalization

(Proceedings)

Editorial Board

Dr. Ashok Kumar, *Principal*
Dr. Chuhar Singh, *Associate Professor*
Dr. Ajay Kumar Arora, *Librarian*

Markanda National College, Shahabad Markanda,
Distt. Kurukshetra, Haryana – 136135

Edition: 2021

ISBN: 9789354731402

Published by:
Markanda National College
Ladwa Road, Shahabad Markanda,
Kurukshetra, Haryana – 136135

Printed at:
Saptrishi Publication
Plot No. 25/6, Industrial Area,
Phase-II, Near Tribune Chowk,
Chandigarh - 160002

DGHE Approved National Webinar on CONTEMPORARY PUNJABI LITERATURE AND GLOBALIZATION

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

Patron

Dr. Ashok Kumar

Principal, Markanda National College, Shahabad Markanda

Convener

Dr. Chuhar Singh

Associate Professor (Punjabi)

Markanda National College,

Shahabad (M)

Co-Convener

Dr. Ajay Kumar Arora

Librarian

Markanda National College,

Shahabad (M)

TECHNICAL PROGRAMME

MARKANDA NATIONAL COLLEGE
SHAHABAD MARKANDA – 136135
NAAC RE-ACCREDITED INSTITUTE WITH GRADE B

One Day National Webinar
Under the Aegis of DGHE, Haryana on
ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ
CONTEMPORARY PUNJABI LITERATURE AND GLOBALIZATION
In collaboration with
HARYANA PUNJABI SAHITYA ACADEMY, PANCHKULA
Thursday, 25 March 2021

ıaugural Session	10:00 a.m. – 10:10 a.m.	**Welcome Address:** Dr. Ashok Kumar, *Principal, Markanda National College, Shahabad Markanda*
	10:10 a.m. – 10:20 a.m.	**Webinar Objectives:** Dr. Chuhar Singh, *Convener, Webinar Markanda National College, Shahabad Markanda*
	10:20 a.m. – 10:40 a.m.	**Welcome Speech:** Sd. Gurvinder Singh Dhamija, *Deputy Chairman, Haryana Punjabi Sahit Academy, Panchkula*
	10:40 a.m. – 11:15 a.m.	**Keynote Address:** Dr. (Mrs.) Jaspal Kaur Kaang, *Professor & Coordinator Deptt. of Punjabi, Chairperson, Guru Nanak Sikh Studies, Panjab University, Chandigarh*
Technical Session 1	11:15 a.m. – 12 noon	Dr. Bhim Inder Singh, *Professor and Head, Department of Punjabi Literary Studies, Punjabi University Patiala*
Technical Session 2	12 noon – 12:45 p.m.	Dr. Sewa Singh Bajwa, *Chairperson, Deptt. of Journalism and Mass Communication, Director Community Radio Station, CDLU, Sirsa.*
Technical Session 3	12:45 p.m. – 1:30 p.m.	Dr. Narinder Pal Singh, *Head, Deptt. of Punjabi, Guru Nanak Khalsa PG College, Yamunanagar*
Technical Session 4	1:30 p.m. – 2:15 p.m.	Dr. Gurinder Singh Handa, *Head, Deptt. of Punjabi, Guru Nanak Khalsa PG College, Karnal*
Paper Presentation	2:15 p.m. – 3:00 p.m.	
Valedictory Address:	3:00 p.m. – 3:45 p.m.	Prof. Rajinder Singh Bhatti *Former Dean, Arts and Languages Faculty and Former Chairman Dept. of Punjabi, Kurukshetra University, Kurukshetra.*
Vote of Thanks	3:45 p.m. – 4:00 p.m.	Dr. Chuhar Singh, *Convener Webinar*

OBJECTIVES OF THE WEBINAR

1. ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ।
2. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਉਣਾ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਿਆਉਣਾ। ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਨਾਟਕ, ਇਕਾਂਗੀ, ਵਾਰਤਕ, ਗ਼ਜ਼ਲ, ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆਲੋਚਨਾ।
5. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ।
6. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ।

SUB-THEMES OF WEBINAR

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵੈਬੀਨਾਰ : ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

1. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
2. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
3. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
4. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
5. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ / ਇਕਾਂਗੀ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
6. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੀਖਿਆ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
7. ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
8. ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
9. ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦਾ ਮਹਤੱਵ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ
10. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਸਥਾਨ	:	ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ

ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਖੋਜ ਪੇਪਰ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਵਿੰਦ ਧਮੀਜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉਨਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਬੀਨਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਕਾਂਗ, ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਨਵੀ ਹੱਦਬੰਦੀਆਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਬੱਝ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਮੰਡੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਅੱਗੇ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਅਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਕੁਚਲੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਧਰਾਤਲ ਉੱਪਰ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁੱਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਚਾਂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪਲ ਪਲ ਰੰਗ ਵਟਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੀ ਰਹਿਤਲ ਇਕ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਉਦੈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਧਰਾਤਲ ਵਿਚ ਪਤਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮਿਟਾ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਖੋਹ ਲਈ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਗੋਂ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਬਦਲਾਅ ਹੁਣ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਹਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਰਹੇਗਾ।

ਰਿਪੋਰਟ, ਸਾਰ ਤੱਤ

ਮਾਰਕੰਡਾ ਨੇਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ, ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਉੱਚਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 25 ਮਾਰਚ, 2021 ਨੂੰ "ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ" (Contemporary Punjabi Literature and Globalization) ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵੈਬੀਨਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੋਂ।।' ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ, ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣਕਰਤਾ ਰਿਸੋਰਸ ਪਰਸਨ, ਪ੍ਰਾਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਅਤੇ ਵੈਬੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲੇਜ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਮਿਤੀ ਵੱਲੋਂ ਬੜਾ ਹੀ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ. ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੈਬੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਸ੍. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਮੀਜਾ, ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣਕਰਤਾ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਕਾਂਗ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ; ਰਿਸੋਰਸ ਪਰਸਨ ਡਾ. ਭੀਮਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ; ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਿਰਸਾ; ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਯਮੁਨਾਨਗਰ; ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਂਡਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਰਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਦਾਇਕੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਵੈਬੀਨਾਰ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ 34 ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਉੱਤੇ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ/ਭੇਜੇ।

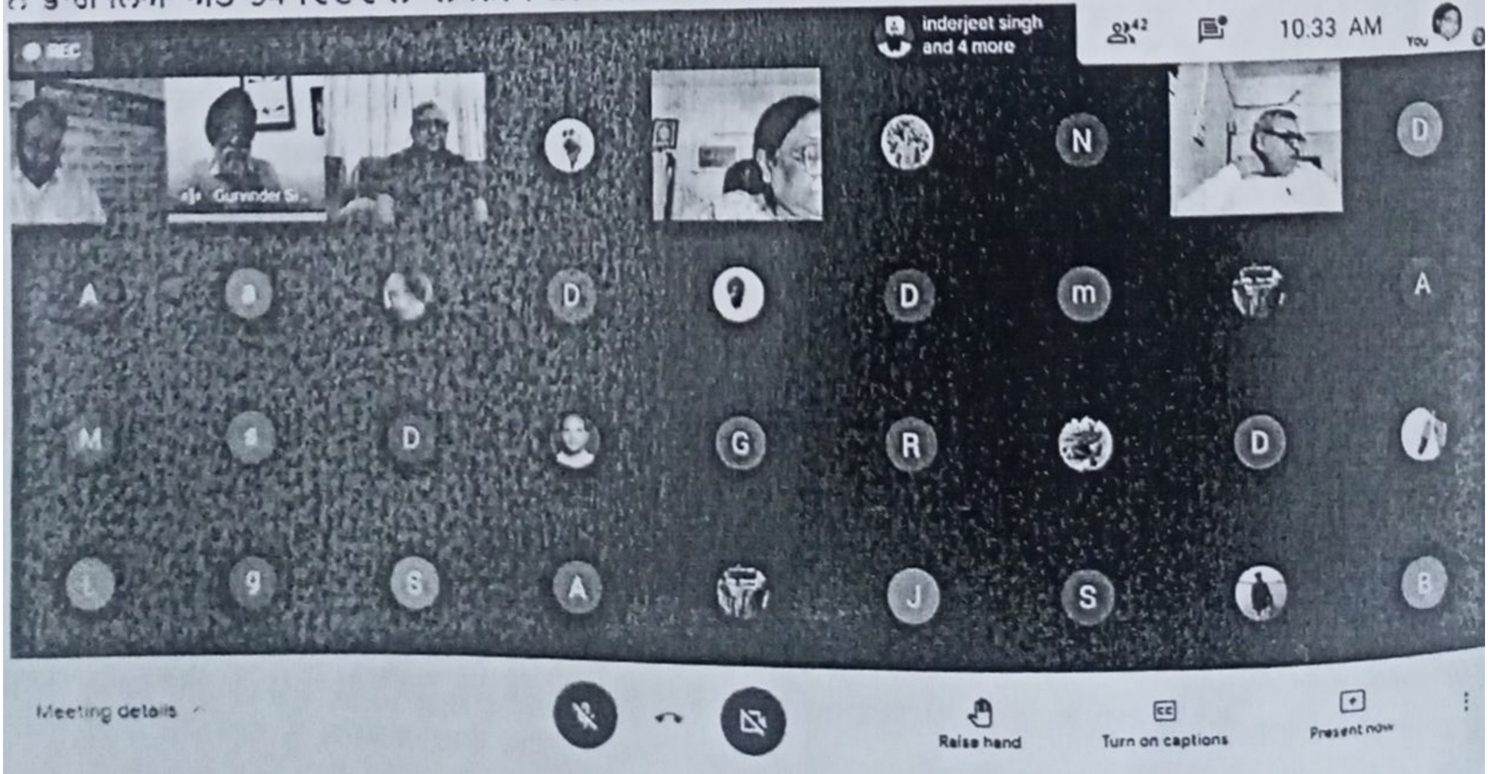

ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਇਸ ਚੌਥੇ ਥੰਮ੍ਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਡਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂਕਿ ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਐਨ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਇਕ ਜਟਿਲ ਗਲੋਬਲ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਲੋਬਲ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ 1991 ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਆਰਥਿਕ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਲਿਬਰਲਾਈਜੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਰਾਈਵਟਾਈਜੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇੜਤਾ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਂਡਾ, ਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਰਨਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਭਿਆ ਸਮਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰੁਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਗੁਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਨਵਾਂ ਯੁਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਡਾ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਸਾਬਕਾ ਡੀਨ ਕਲਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

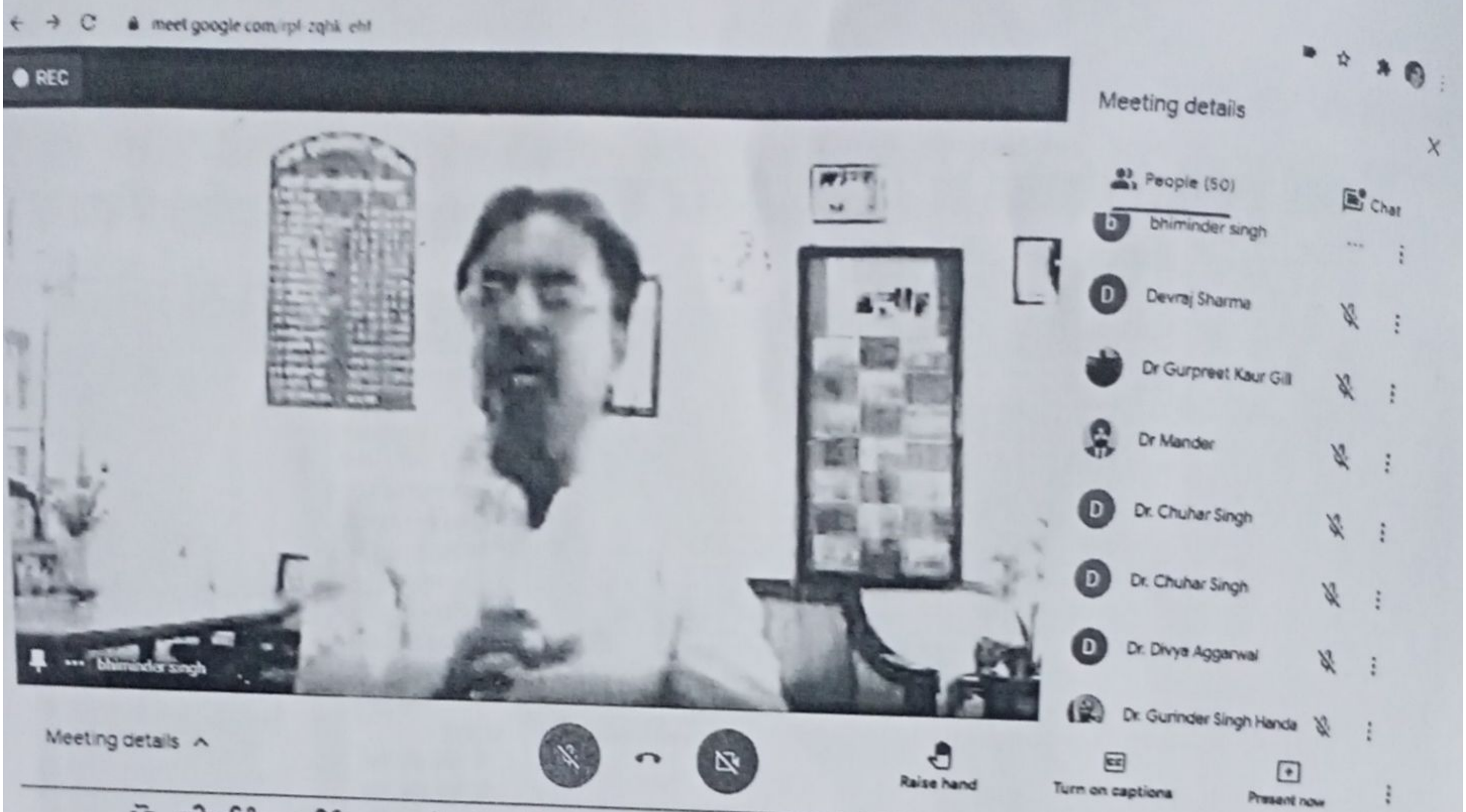

ਪ੍ਰੋ. ਭੀਮਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆਂ 25 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਜਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਥੋਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ 'ਕਰੋਨੀ ਕੈਪਿਟਾਲਿਜ਼ਮ' ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਫਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਕਟ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ 1929 'ਮਹਾਂ-ਮੰਦੀ' ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਨੇ ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਹੱਲ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਮੁਖੀ ਪੱਤਰਕਾਰਿਤਾ ਅਤੇ ਜਨਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਮੁਦਾਇਕ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਚੋਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਹਰੀ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਿਤਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਿਤਾ ਸਾਹਿਤ, ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਆਇਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵਿਕ ਚੁੱਕੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕ

ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖ਼ੀਆਂ 'ਚ ਮਾਰਕੰਡਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦਾ ਵੈਬੀਨਾਰ

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵੈਬੀਨਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ

[illegible]

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਪੋਕਸਮੈਨ

पंजाबी भाषा के सुरक्षित भविष्य के लिए जागरूक होने की आवश्यक[illegible]

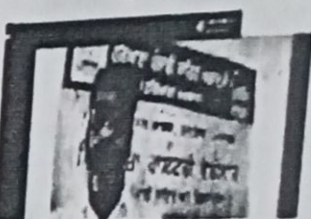

[illegible]

पंजाबी भाषा के सुरक्षित भविष्य के लिए जागरूक होने की जरुरत

• पंजाबी विभाग ने करवाई एक दिवसीय ऑनलाइन राष्ट्रीय सगोष्ठी

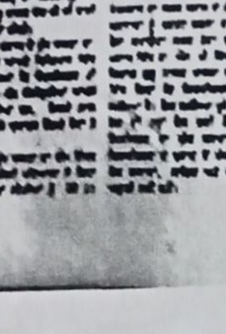

[illegible]

'ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵੈਬੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ

[illegible] 23 ਮਾਰਚ [illegible] ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ [illegible] 'ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵੈਬੀਨਾਰ [illegible]

[illegible] ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ [illegible] ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ [illegible] ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਕਾਂਗ ਨੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀਭਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕ ਅਮੀਰ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ [illegible] ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ [illegible] ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਦਲ ਕੇ ਵਪਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਭੀਮ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ) ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ, ਜਦਕਿ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਜਨਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ [illegible] ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ [illegible]। ਇਸ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. [illegible] ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ [illegible] ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਾਂਡਾ ਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਰਨਾਲ, ਡਾ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਅਤੇ ਆਈ ਕਿਊ ਏ ਸੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾ. ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਮੰਜੂ ਗੁਪਤਾ, ਡਾ. ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਸ਼ਲ, ਪ੍ਰੋ. ਕਲਪਨਾ, ਪ੍ਰੋ. ਰਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰੋ. ਭਾਵਿਨੀ ਚੋਸਪਾਲ, ਡਾ. ਪਰਾਚੀ ਅਰੋੜਾ, ਡਾ. ਦੇਵਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਕਪੂਰ, ਡਾ. ਦਿਵਿਆ, ਡਾ. ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ।

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਮਾਜਿਕ, ਪਰਿਵ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਨਿੱਘ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨੁਕਸਾਨਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

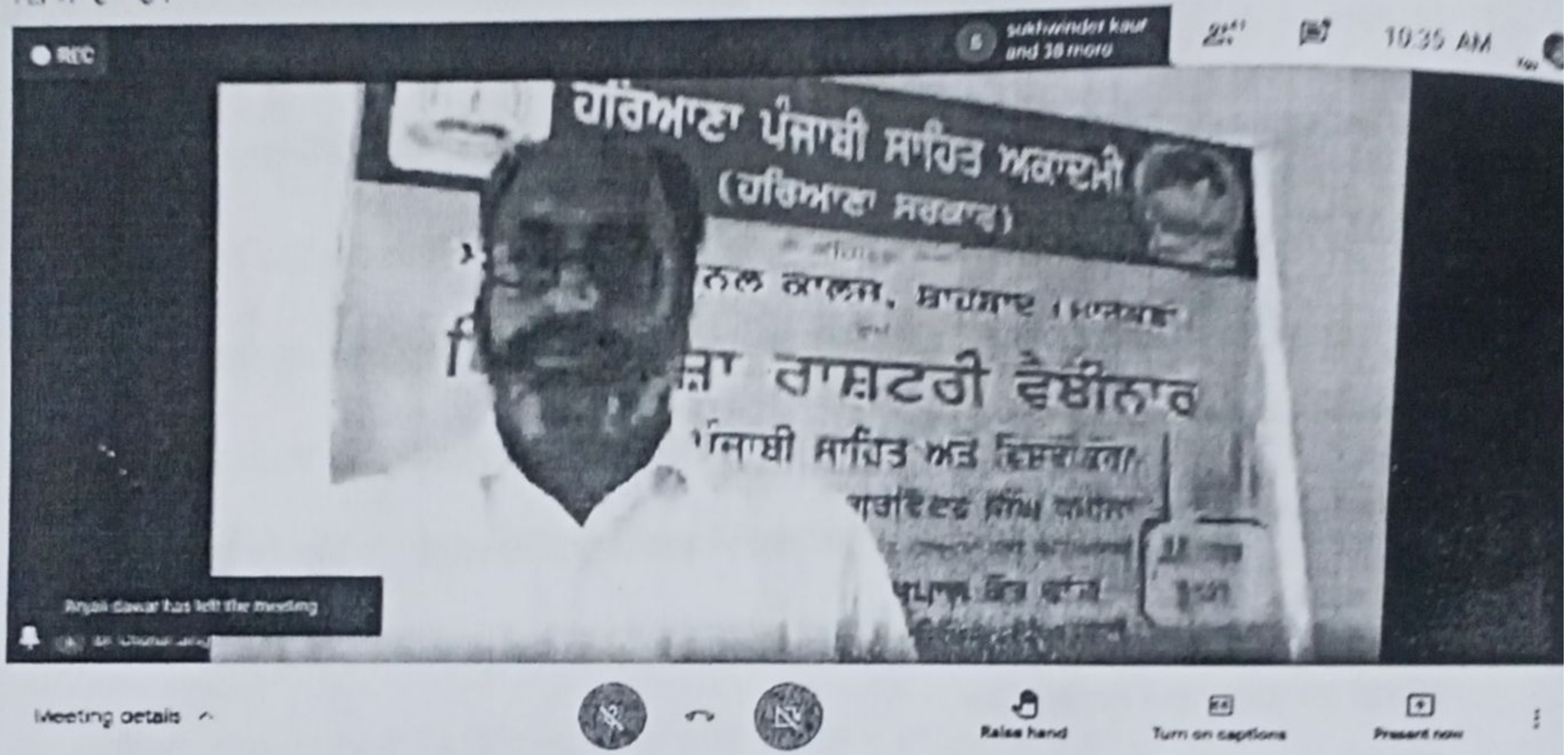

ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਡਾ. ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ, ਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਮਾਰਕੰਡਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ, ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਨੇ ਵੈਬੀਨਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੱਲੋਂ, ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਮਿਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੈਬੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਰਿਸੋਰਸ ਪਰਸਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

1. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ - ਡਾ. ਭੀਮਇੰਦਰ ਸਿੰਘ 21
2. ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਪਰਿਪੇਖ - ਡਾ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 26
3. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ : ਸਮਸਮਿਅਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ - ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ 31
4. ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ: ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ਡਾ. ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ 34
5. ਸਮਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ-ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ - ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ 44
6. ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ਡਾ. ਤਿਲਕ ਰਾਜ 51
7. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ਡਾ. ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ 60
8. ਪੁੰਨਿਆਂ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਵਚਨ - ਡਾ. ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ 65
9. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੰਵਲ 72
10. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ - ਡਾ. ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ 76
11. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਥਾਨ - ਡਾ. ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ 80
12. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਵਿੱਚ - ਡਾ. ਅਮਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ 85
13. 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ - ਡਾ. ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ 90
14. ਵਾਹਿਦ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਸੰਕਟ 'ਚ ਘਿਰੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਵਚਨ - ਡਾ. ਹਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ 104
15. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਰੰਗ ਮੰਚ ਜੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ) - ਡਾ. ਨਿਰਮਲਾ ਰਾਣੀ 108
16. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ: ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ - ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 112
17. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ : ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਸੱਚ - ਡਾ. ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ 118

18. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ : ਨਵੀਨ ਚੁਨੌਤੀਆਂ - ***ਡਾ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ*** 126

19. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ - ***ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ*** 129

20. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਕਾਵਿ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ - ***ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੌਰ, ਡਾ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ*** 135

21. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦਾ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਨਕਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ - ***ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ*** 139

22. ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਜਗਤੀਕਰਨ - ***ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ*** 141

23. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ - ***ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ*** 146

24. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੋਕ ਮਨੋਰੰਜਨ : ਬਦਲਦੇ ਪਰਿਪੇਖ - ***ਜਗਸੀਰ ਕੌਰ*** 149

25. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ - ***ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ*** 152

26. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ - ***ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ*** 157

27. 'ਕੋਵਿਡ-19' ਦਾ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਪਰ ਪਿਆ ਪ੍ਰਭਾਵ - ***ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ*** 162

28. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਾਸਾਰ : ਇਕ ਅਧਿਐਨ - ***ਡਾ. ਕਿਰਨ ਗਰਗ*** 167

29. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ***ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ*** 176

30. ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ - ***ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਮਣੀ*** 180

31. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਧਾਗਤ ਅਧਿਐਨ : ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ***ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ*** 184

32. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ - ***ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ*** 189

33. ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ: ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ - ***ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ*** 193

34. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ - ***ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ*** 198